

**אחרונים שאין להם פזית** – שנמנו יחד חבורה שניה של כמה אנשים ואין כזית לכל אחד ואחד מהם [אף שיתכן שיש כזית לחלק מהם], ומשום כך אף אחד מהם אינו רשאי לאכול מבשר הפסח (ערוך השלחן העתיד קפה, יח).

**אין אוכלין**, ש'מנו' בקרבן פסח הוא רק מי שיכול לאכול ממנו כזית, ואלו שאינם יכולים לאכול כזית ממנו, אינם נחשבים למנויים ואסורים באכילתו (ח' רבינו חיים הלוי קרבן פסח ב, ו).

**וחיבין לעשות פסח שני**, כיון שמי שאינו ראוי לאכילת כזית אינו נחשב כמנוי על הקרבן, ופסח אינו נאכל אלא למנויי (ח' רבינו חיים הלוי קרבן פסח ב, ו), או משום שדין זה שיהא הפסח ראוי לאכילה, הוא דין שמתייחס לכל אחד ואחד, וכל מי שאינו יכול לאכול את הפסח לא יצא ידי חובתו, ולא די בכך שהגברא או הקרבן כשלעצמו ראוי לאכילה (מקדש דוד קונטרס מענייני קדשים ה, א).

**וזרקו דמו שלא לאוכליו וכו'**, שהדין הוא שאין הפסח נפסל כאשר חשבו בשעת זריקה שהוא יאכל לאלו שאינם ראויים לאוכלו [בניגוד לחושב כן בשעת שחיטה, שפסל את הקרבן], וסברה הגמ' בהוה אמינא, שאף שאין הקרבן נפסל ועולה הוא לבעלים, אך בשורו אינו נאכל, ובהכרח שהברייתא כרבי נתן שאכילת פסחים לא מעכבת, ותירוצו הגמ' הוא, שהקרבן כשר לגמרי ואפילו לאכילה (ראה רש"י ושלמי תודה בדעתו. ומצינו שתי גירסאות, האם מדובר שחשב כן ממש בשעת הזריקה, או שבשעת השחיטה חשב כן על הזריקה, ראה רש"י, ומה שדייק בלשון רש"י 'לזרוק דמו', וראה בח' רבינו חיים הלוי קרבן פסח ב, טו מה שביאר ג' הגמ' לדעת הרמב"ם).

ויש מפרשים, שבהוה אמינא סברה הגמ', שמדובר שבשעת הזריקה המנויים באמת לא היו ראויים לאכילה [ולכן הדבר תלוי במחלוקת רבנן ורבי נתן, האם בשעת הזריקה צריך שיהא האדם ראוי לאכילה, כמו שיתבאר להלן בסמוך], ובמסקנא מדובר שבשעת הזריקה היו המנויים ראויים לאכילה, אלא שזרק במחשבה שהקרבן יאכל לאלו שאינם ראויים (ראה תוס' ד"ה לימא, ויד דוד בדעתם).

**הרי שהיה חולה בשעת שחיטה וכו'**, כאן דנה הגמ' על פרט נוסף במחלוקת רבי נתן ורבנן [מלבד עיקר מחלוקתם, האם הקרבן צריך להיות ראוי לאכילה], שרבנן שמחמירים שהפסח צריך להיות ראוי לאכילה, הן מצד בשורו [שלא יטמא, ושיהא כזית לכל אחד מהמנויים] והן מצד הגברא, פשוט שמחמירים גם שהכשר זה צריך שיהא בין בשעת שחיטה ובין בשעת זריקה, אכן, לדעת רבי נתן, המיקל וסובר שהפסח לא צריך להיות ראוי לאכילה מצד בשורו, כי אם מצד הגברא, דנה הגמ' האם מצריך זאת גם בשעת שחיטה וגם בשעת זריקה, או שדי בשעת שחיטה [שהגמ' בהוה אמינא כאן סוברת שלא הצריך רבי נתן שיהא הגברא ראוי אלא בשעת שחיטה, וכן דעת רבי אלעזר להלן בסמוך, וכן סוברת הגמ' לעיל בהוה אמינא, לדעת תוס' (המובא לעיל ד"ה וזרקו), ובת' הגמ' כאן נתחדש שרבי נתן מצריך שהגברא יהיה ראוי לאכילה גם בשעת זריקה] (ע"פ רש"י ותוס' ד"ה לעכב ד"ה לימא, וחז"א א"ח קכד).

ויש לברר סברת הגמ' בהוה אמינא, שלדעת רבנן מיוסד דין הפסח הוא שיהיה נאכל, ולכן צריך שיהא ראוי לאכילה הן מצד גופו והן מצד בעליו, ולכן צריך שהכשר יהיה גם בשעת הזריקה שהיא עיקר העבודה, ואילו לרבי נתן אין זה אלא תנאי צדדי, שגזר הכתוב שיהא האדם ראוי לאכילה, ואם כן יתכן שאין זה אלא בשעת שחיטה (חז"א שם).

**כי קאמר רבי יוסי רואה אני את דברי רבי אליעזר בדיעבד באבוד ושרוף**, שלמסקנת הגמ' דברי רבי יוסי נאמרו על אבוד ושרוף, שרבי אליעזר ורבי יהושע נחלקו בדינים בין לענין לכתחילה ובין לענין בדיעבד ואילו רבי יוסי מחלק ביניהם, וזהו שאמר שרואה את דברי רבי יהושע לענין שאסור לכתחילה, ואת דברי רבי אליעזר לענין שכשר בדיעבד (רש"י), ובפשטות אין חילוק בזה בין זבחים למנחות (לחם משנה פסולי המוקדשים א, לד), ויש סוברים שכל זה דוקא במנחות, אבל בזבחים סובר רבי יוסי לגמרי כרבי יהושע, שפסול אפילו בדיעבד (לחם משנה שם בדעת הרמב"ם; מרומי שדה בדעת רש"י. וראה בדבריהם כיצד הדבר מתפרש מתוך המשא ומתן בסוגיא). וסברת החילוק בין זבחים למנחות הוא, שבסוד הדבר צריכים לעולם 'תרת' [שמלכד ה'מיתר', צריך שתהא אכילת אדם או אכילת מזבח], ובהקטרת קומץ המנחה כלול 'תרת', שכיון שהוא מוקטר על המזבח הרי הוא נחשב גם לעבודת המתיר וגם לאכילת מזבח [בניגוד לדם הקרבנות, שנזרק על המזבח ואין זה נחשב לאכילת מזבח] (אור שמח מעילה ג, ג).

**משנה. נטמא בשר וחלב קיים**, כגון שלא זרקו את הדם עד לאחר שהופשט הבשר והופרדו ממנו האימורים (תפארת ישראל יכ כז).

**אינו זורק את הדם**, שאפילו רבי אליעזר, הסובר שבשאר קרבנות יש דם אף על פי שאין בשר' [שזורקים את דם הקרבנות גם כאשר אין בשר שעומד לאכילה], מודה הוא בקרבן פסח שעיקרו לאכילה, שכשנטמא הבשר אין לזרוק את הדם (רש"י). ומדובר באופן שרק קרבנו של היחיד נטמא [שאליו בטומאת ציבור, נאכל בטומאה, כפי ששינוי לעיל (נע, ב)] (מאירי).

וכיון שאינו זורק את הדם, מוציאים את הפסח הנשחט לבית השריפה, ומביא פסח אחר כדי לקיים מצות אכילה (חז"א א"ח קכד).

**ובמוקדשים אינו כן אלא אף על פי שנטמא הבשר והחלב קיים זורק את הדם**, שאפילו לרבי יהושע, הסובר שאין זורקים את הדם כאשר הוא אינו מתייר כלום, כיון שהחלב קיים בהרתתו, הרי יש כאן 'תרת', שהרי אינם מתייר את האימורים למזבח (רש"י), והאימורים הטמאים אדם מוקטרים, אלא שאינם מעכבים את הכפרה (גמ' לעיל נט, ב).

**גמרא. דאמר אכילת פסחים לא מעכבא** את הכפרה (ראה רש"י), שהקרבן כשר גם כאשר בשעת עשייתו הוא אינו ראוי לאכילה, בניגוד לדעת רבנן, שהקרבן פסול. אכן אם היה ראוי לאכילה, אלא שבפועל לא נאכל, לדעת הכל הקרבן כשר, ובעליו יצא ידי חובת הקרבת קרבן הפסח (תוס' רשב"א משאנן), אלא שלא קיים את מצות אכילת הפסח (מנחת חינוך מצוה וואות יב). ולענין לכתחילה, מודה רבי נתן שמדברנן אין מקריבים את הקרבן בטומאה (תוס' להלן פ, ב ד"ה נזרק), ולכן נקטה הגמ' בלשונה 'אלא' רב דאמר כרבי נתן וכו', שחזרה בה הגמ' ממה שסברה בהוה אמינא שהפסוק 'איש לפי אכלו' בא ללמד שמדאורייתא אין שוחטים לכתחילה בטומאה, ולמסקנא רק מדברנן אין מקריבים (צל"ח, וראה מהרש"ל שהוא מדאורייתא).

**דאי ממשכי הני חזי להני**, ומשום כך, הרי זה נחשב שהפסח ראוי לכולם (רש"י), ואמנם אם ישחטנו במפורש עבור כולם יפסל הקרבן, שהרי אין בו כזית לכל אחד ואחד, אבל כששחטו בסתם, הרי זה נחשב כאילו אמר ששוחטו עבור כל מי שיהיה ראוי לאכול ממנו כזית, וכל אחד יכול לומר שהקרבן נשחט עבורו (תוס' ר"ד).